

Tegul neišsigąsta jūsų širdys! Tikite Dievą, tikėkite ir mane! /Jn 13, 38-14, 1/

2019 m. rugsėjis Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys **Nr. 9 (204)**

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

BAŽNYČIA TURI GYVENTI JĖZUMI KRISTUMI

Superintendente
kun. Tomo Šerno pamokslas,
pasakytas iškilmingose
pamaldose Švobiškyje
2019 m. rugsėjo 21 dieną.
Pamokslui paimtas skaitinys
iš Laiško Titui 2,11-15.

Nes gelbstinti Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ir mokomus, kad, atsisakę bedievytės ir pasaulio geidulių, santūriai, teisiai ir pamaldžiai gyventume šiame amžiuje, laukdami palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo Jėzaus Kristaus šlovės pasirodymo.

Jis atidavė save už mus, kad išpirtų mus iš visų nedorybių ir nuskaistintų sau ypatingą tautą, uolią geriems darbams.

Taip kalbėk, ragink, drausk su visa valdžia. Niekas tenedrįsta tavęs niekinti! /Tit 2,11-15/.

Mieli krikščionys, susirinkome šventiška proga – naujo superintendente ordinacijos proga. Jums paskaityta ištrauka iš apaštalo Pauliaus *Laiško Titui*, vietinės bažnyčios vadovui, labai tinka šia proga, norint suvokti Dievo valią. Mums reikia atsižvelgti, kokią vietą užima mūsų Bažnyčia Dievo plane ir perspektyvoje. Kokioje Bažnyčioje mes esame?

Kad suprastume, kokioje Bažnyčioje esame, turėtume žiūrėti į save

pačius. Kaip žmonės, mes Dievo akyse jau esame išteisinti, bet gyvendami vis dar darome nuodėmes. Mes esame Dievo karalystės piliečiai, bet karalystė į žemę dar neatėjo.

Mums ir mūsų Bažnyčiai yra du pavojai nuklysti nuo tvirto kelio. O tas kelias yra Jėzus Kristus:

Jėzus jam sako: „*Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nuneina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane.*“ / Jn 14,6/.

Tie, kurie neįvertina per Jėzų Kristų teikiamo gyvenimo tiesos, yra linkę į krikščionišką gyvenimą žvelgti legalistiškai. Tai reiškia – pasitikėdami savo darbais ir savimi.

Vieni pervertina Šv. Dvasios teikiamo gyvenimo galimybes. Jie tiki, kad yra labai dvasingi žmonės. Todėl yra linkę mistifikuoti savo krikščionišką gyvenimą. Jie pasitiki savimi (t. y. savo darbais) ir mano, kad turi Šv. Dvasios duotų jėgų nugalėti nuodėmės galią savyje.

Tačiau tai nėra labai būdinga mūsų, Lietuvos evangelikų reformatų, Bažnyčiai. Mums, reformatams, yra būdingas kitas nukrypimas. Mes esame gana sena Bažnyčia, ir, priva-

čiai kalbėdamiesi, daugiau galime pakalbėti apie istoriją, nei apie Jėzų Kristų. Atrodo, kad laikydamiesi mūsų Bažnyčios disciplinos bei save disciplinuodami, gerbdami Reformaciją ir tėvų tradicijos palikimą, galima išsiugdyti krikščionišką reformatišką charakterį ir įgyti išganyką. Deja, nei tradicijos ar istorija neapsaugo širdies nuo sugedimo.

Be to, mes tikrai patyrėme, jog susitarimas dėl taisyklių ir jų laikymasis, disciplina labai palengvina bažnytinį gyvenimą. Nejučia tos geros taisyklės užima pirmą vietą mūsų mąstysenoje galvojant apie Bažnyčią ir jos reikalus. Tuomet natūraliai ima atrodyti, jog taisyklės ir geri teisiniai partneriai esti svarbiausi dalykai realiame Bažnyčios gyvenime. Tokie mąstymo įpročiai gali formuotis po truputį.

Tačiau negi amžių senumo istorija bei taisyklės išlaiko ir gelbėja mūsų Bažnyčią? Bažnyčios amžius negarantuoja išminties ir neapsaugo nuo nuosmukių. Kitaip sakant, nuolatos egzistuoja pavojus išgelbstinėsios Dievo malonės sugrįžti prie įstatymo valdžios. Tai gali vykti

nejučiomis. Po truputį gali susiformuoti mąstymo įpročiai, kurie kažkam, bet ne Jėzui teikia pirmenybę. O tai yra jau kitoks gyvenimas, nes dažnai viskas vyksta ne pasitikint Malone, bet remiantis įstatymu.

Taip mąstantys užmiršta, kaip mums reikalingas Kristus. O Jis mums sako: **Aš esu vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir Aš jame, tas duoda daug vaisių; nes be manęs jūs negalite nieko nuveikti** (Jn 15, 5).

Mes niekada neturime užmiršti mūsų tikro poreikio visiškai priklausyti nuo Jėzaus Kristaus. Asmeninę dvasinę brandą pasiekia ne tie, kurie stengiasi būti *nepriklausomi*. Taip pat ne tie, kuriems vis mažiau reikia Jėzaus. Dvasinę brandą pasiekia tie, kurie suvokia, kad jie yra vis daugiau priklausomi nuo Jėzaus. Todėl mūsų Bažnyčia turi nuolatos tai atminti, tiesos bei jėgos imti iš Jėzaus, mes turime gyventi Jame.

Ordinacijos metu skaitysime senus nurodymus dėl superintendente pareigų atlikimo, ką superintendentas turi prižiūrėti, ką atlikti. Tačiau visi tie svarbūs nurodymai yra tik nuorodos į pagrindinį vadovo uždavinį – **Bažnyčia turi gyventi Jėzumi Kristumi**. Dėl to, ką Kristus padarė ant kryžiaus dėl mūsų, mes galime džiaugtis Dievo malone ir būti Jam dėkingi. Mes galime Jam tarnauti.

Mes visi, Evangelikų reformatų bažnyčia, jos vyresnieji ir vadovas turime prisiminti Jo žodžius: **be manęs jūs negalite nieko nuveikti** (Jn 15, 5). Amen.

Superintendentas
kun. Tomas Šernas
Švobiškis, 2019-09-21

PRAKALBA SURINKIMUI APIE TARNYSTĘ

Gen. superintendente kun. Raimondo Stankevičiaus pasakyta po Palaiminimo 2019 m. rugsėjo 21 d., Švobiškyje. Pagrindu paimtas skaitinys iš *Laiško romiečiams* 12,3.9-10

Mielieji, šiandienos mano apmąstymų skaitinys yra apie tarnavimą. Šiandien mes minime prieš 100 metų – 1919-ųjų rugpjūčio 15-17 dienomis – vykusį Sinodą. Ir šis Sinodas tikrai buvo kitoks nei ankstesnieji. Šis Sinodas vyko jau nepriklausomoje Lietuvoje. Tikriausiai ir parapijiečiai, ir dvasininkai, kuratoriai, vyresnieji jo laukė su naujomis viltimis ir lūkesčiais, o gal ir nerealiomis svajonėmis.

Galvodamas apie prieš šimtą metų vykusį Sinodą, atsiverčiau tuomet priimtus sprendimus. Tikriausiai jie po priėmimo, kaip ir šiais laikais, buvo skelbiami iš sakyklių. Kaip malonu ir gera skaitant tuos senuosius, istorinius kanonus, aptikti pažįstamas pavardes. Štai pirmuoju kanonu *Apie misiją – kun. Adomas Šernas skiriamas Salamiesčio ir Naujamiesčio, kun. dr. Konstantinas Kurnatauskas – Deltuvos ir Seirijų administratoriumi. Ši pastaroji parapija liks kun. K. Kurnatausko globoje, kol nebus pašventintas kunigu V. Tibickas.*

Pirmieji du mums gerai pažįstami, tačiau trečiojo pavardės vėlesniuose kanonuose jau neberandu. Ir parapijos – tik istorinės...

Dažnai mes mėgstame ankstesnius, seniai praėjusius laikus idealizuoti, tačiau, kaip matome iš įvairių Sinodo dokumentų, ir tada buvo visko, kaip ir šiais laikais. Pvz.: 1920 m. Sinode išskirtos 6 poros, 1921 m. – 8, 1922 m. – 14.

Tuometinių nuotaikų – iškovo- tos nepriklausomybės, priimamų sprendimų – šviesoje labai savalaikiai būtų apaštalo Pauliaus žodžiai iš *Laiško romiečiams* 12,3: **Dėl man suteiktos malonės aš raginu kiekvieną**

iš jūsų nemanyti apie save geriau negu dera manyti, bet manyti apie save blaiviai, kiekvienam pagal Dievo duotąjį tikėjimo mastą.

Prieš susirinkdami į Sinodą, pirmiausia delegatai būna išrenkami parapijose; kuratoriums, taip pat ir dvasiniams, to nereikia. Ir daugelis jaučiamės svarbesni, aukštesni, geresni. Apaštalas Paulius Laiške romiečiams 12 skyriaus 3 eilute ragina ir perspėja **kiekvieną iš jūsų nemanyti apie save geriau negu dera manyti, bet manyti apie save blaiviai, kiekvienam pagal Dievo duotąjį tikėjimo mastą**. Paulius kreipiasi į kiekvieną iš jūsų! Į kiekvieną, be išimties, kokias pareigas beužimtų ir koku laikmečiu begyventų – romiečius, korintiečius, biržiečius ir vilniečius ar švobiškėčius, kuratorius ir kunigus, lankytojus ir tarnautojus, direktorius ir darbininkus – Paulius kreipiasi į visus vienodai ragindamas, perspėdamas ir reikalaujamas **manyti apie save blaiviai**, nepervertinti savo galimybių, nesipuikuoti savo pareigomis, titulaus, moksliniais ar bažnytiniais laipsniais. Dievo akimis, mes visi, visi be išimties, esame nusidėjėliai ir visi vienodai neverti Dievo malonės dovanų.

Tačiau jų gauname. Dėl Kristaus nuopelno, dėl Jo atpirkimo, dėl aukos už mus ir kiekvieną išrinktąjį. Gauname kiekvienas Dievo išrinktasis Jo dovanas, Jo malones pagal Dievo duotąjį tikėjimo mastą – čia Paulius kalba apie dovanų įvairovę, ne apie kiekį, o apie bendrą tikslą, bendrą uždavinį, bendrą siekį, kad ir skirtingais būdais, skirtingais keliais – apie Evangelijos skelbimo, apie Dievo Žodžio – Tiesos garsi-

Gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius

► nimą. Laiške efeziečiams Paulius irgi aiškina apie malonės dovanas ir Evangelijos skelbimo svarbą – 3, 7: **Aš tapau Evangelijos tarnu dėl Dievo malonės dovanos, kuri buvo man duota jo galybės veikimu.** Petras irgi ragina: **Patarnaukite vieni kitiems kaip geri daugiopos Dievo malonės prievaizdai sulig kiekvieno gautąja malone.** (1 Pt 4,10) ir vėl ne apie kiekvieno gautosios malonės kiekį, bet formą, apie tarnavimo būdą ir tikslą: **Jei kas kalba, tekalba kaip Dievo žodžius; jei kas tarnauja, tegul tarnauja kaip Dievo apdovanotas jėgomis, kad visuose dalykuose per Jėzų Kristų būtų šlovė Dievui** (1 Pt 4,11).

Taigi, Paulius primena, kad visos dovanos, visi laimėjimai, visi džiaugsmas ar pasiekimai tik iš Jo malonės, kaip ir tikslas – Jo karalys-

tė – vien iš Jo malonės, šiuose žodžiuose girdime vieną iš penkių Reformacijos šūkių ir principų – SOLA GRATIA – Vien per Malonę.

Kiekvienam, gaunančiam Malonės dovanas, verta prisiminti evangelisto Luko 12, 48: **Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug pareikalauta, ir kam daug patikėta, iš to bus daug ir išieškota.**

Taigi, mielieji, šiandien, turėdami tam tikras pareigas, turėdami gausias Dievo dovanas, turime nepamiršti ir didžiulės atsakomybės, atsidavimo, rūpestingumo, darbštumo – **kitaip bus daug išieškota.**

Ir kita apaštalo Pauliaus šiandienos skaitinio eilutė – 9-ji – **Laiške romiečiams** apibendrina, gal užtvirtina kiekvieno tarnautojo, kiekvieno krikščionio savybes: **Meilė tebūna be veidmainystės.** Turbūt, to daugiausia

trūksta mums: broliškos meilės, tarpusavio pagarbos, nuoširdaus tarnavimo artimui, uolumo, karštos dvasios tarnavime Viešpačiui.

Tai reikalavimas kiekvienam krikščioniui, kiekvienam tarnautojui, kiekvienam Dievą mylinčiam. Ir mylinčiam be veidmainystės, priimančiam pašaipas ir šmeižtus, bet džiaugsme keliaujančiam stačiu, duobėtu ir akmenuotu keliu link Viešpaties Karalystės. Paulius tai labai gražiai apibūdina, kreipdamasis į korintiečius *Antrame laiško* 6 skyriuje, nuo 3-10: **Mes niekam jokių atžvilgiu neduodame akstino nupulti, kad mūsų tarnystė nebūtų peiktina. Priešingai, visa kuo mes pasirodome Dievo tarnai, didžiai kantrūs sielvartuose, negandose, suspaudimuose, plakiemuose, kalėjimuose, sąmyšiuose, sunkiuose darbuose, budėjimuose, badavimuose; pasirodome tyrumu, pažinimu, pakantumu, gerumu, Šventąja Dvasia, neveidmaininga meile, tiesos žodžiu, Dievo jėga, teismo ginklais iš dešinės ir iš kairės; gerbiami ir žeminami, šmeižiami ir giriami, laikomi apgavikais ir teisiais, nepažįstamais ir gerai žinomais, kai mirštame ir štai vėl gyvuojame, kai esame baudžiami ir nenužudomi, kai liūdime ir visą laiką esame linksmi, kai, būdami beturčiai, praturtiname daugelį, kai nieko neturime ir viską turime.**

Ar galime patvirtinti tokiais esą? Aš – ne. Bet galime to siekti. Privalome to siekti, prašydami Viešpaties vedimo, jėgų, išminties ir kantrybės. To ir siekime visose tarnystėse Viešpaties garbei, apsispręsdami drąsiai keliauti, skelbiant Kristų, Jo Evangeliją. Jo tiesą, privalome apsispręsti, kaip apsisprendė ir tą patvirtino Dievo vyras Jozujė: **aš ir mano šeima tarnausime VIEŠPAČIUI.** Amen.

Viešpats Dievas telaimina ir tesaugoja tave.

Viešpats tenušviečia tave savo veidu ir teesie tau maloningas.

Viešpats tepažvelgia į tave maloniai ir tesuteikia tau ramybę. Amen. (Sk 6, 25-26)

Gen. Superintendentas
kun. Raimondas Stankevičius
Švobiškis, 2019-09-21

Švobiškio evangelikų reformatų bažnyčiai – 230 metų

2009 m. spalio 10 d. į Švobiškio evangelikų reformatų bažnyčią rinkosi reformatai paminėti 220 metų jubiliejų. Dešimt metų prabėgo nejučiomis. Šių – 2019 – metų rugsėjo 21 d. jau minėjome 230-ąsias metines, kai pastatyta dabartinė mūrinė bažnyčia, tarnaujanti Dievo garbei iki šiol.

1789 m. spalio 11 d. Švobiškyje susirinkęs Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas pašventino senosios medinės bažnytėlės vietoje naujai pastatytą erdvią, mūrinę reformatų bažnyčią. Tai buvo pirmas Sinodas, sušauktas Švobiškyje. Antrą kartą aukščiausias reformatų Bažnyčios organas posėdžiavo Švobiškyje 1919 m., Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, bet praradus Vilniaus kraštą ir netekus Lietuvos vienatos bažnytinio centro.

Įdomi Švobiškio reformatų parapijos istorija. Duomenis apie ją surinko ir aprašė prieš II pasaulinį karą Švobiškyje kunigavęs Povilas Jašinskas. Straipsniai apie Švobiškio reformatų parapiją buvo spausdinami paskutiniuose 1939–1940 metais dar reformatų leisto *Sėjėjo* laikraščio numeriuose.

Reformatų parapiją XVI a. 8–9 dešimtmetyje įsteigė Joniškėlio, Vaš-

kų, Linkuvos ir Saločių valsčiuose didžiulius žemių plotus valdęs grafas Martynas Švoba. Jis kairiajame Mūšos krante pastatė medinę bažnytėlę. 1606 m. liepos 22 d. patvirtintame Testamente M. Švoba savo turtus užrašė *Dievo garbei ir Švobiškio bažnyčios naudai*. Vykdytoju paskyrė kaimyną Joną Puziną, Plonėnų dvaro savininką, kuris iš paliktų jam pinigų ne tik turėjo išlaikyti kunigą, prie Švobiškio parapijos įsteigti ir aprūpinti mokyklą, bet ir pastatyti naują mūrinę bažnyčią, prieglaudą našlaičiams ir pavargėliams. Bet Puzinas labai šykščiai mokėjo kunigui ir mokytojui, nesirūpino mūrinės bažnyčios statyba. *Unitas Lithuaniae* Sinodas ilgai bylinėjosi su juo dėl neperduoto Bažnyčiai turto, o per ilgą laiką dalis turto dingo.

1619 metais prie parapijos jau veikė mokykla. 1633 metais mirė dvarininkas Puzinas. Po Puzino mirties

Švobiškio dvarą per įgaliotinius valdė Sinodas. Puzino valdymo metais labai sumažėjo reformatų parapija. Iš Švobiškio dvaro į kitus apylinkės dvarus pabėgo daug kumečių. Jų vietoje apsigyveno ne evangelikai. Bet jie vis tiek kaip baudžiauninkai turėjo mokėti mokesčius ir eiti lažą bažnyčiai priklausančiame dvare iki baudžios panaikinimo. Reikalai nepagerėjo ir Sinodui atgavus teises į dvarą, nors buvo mėginta gelbėti turtą išnuomojant dvarą. Parapija buvo atskirta nuo dvaro. Kunigui buvo paskirta 80 ha žemės, vargonininkui, mokytojui – taip pat. Nuo 1782 metų kunigui buvo mokama alga 700 aukšinių, vargonininkui, mokytojui po 230 aukšinių, dviem varpininkams – 32 aukšiniai.

Kun. P. Jašinskas, kunigavęs šio parapijoje 1928–1940 metais, pateikė Švobiškio parapijoje tarnavusių kunigų sąrašą. Jis rašo, kad Švobiškio parapiją įsteigus, kurį laiką ją aptarnauti kunigai atvykdavę iš kitų parapijų.

Pirmuoju kunigu Švobiškin Sinodo buvo paskirtas kun. Chrestovskis. Sudėgus 1616 m. klebonijai, Chrestovskis paskirtas kitur ir vėl parapiją aptarnaudavo atvykę iš kitų parapijų kunigai. Dvaro lėšomis atstačius kleboniją, paskirtas kun. Richlickis, kunigavęs iki 1628 metų. Vėliau kunigavo:

1628–1651 m. – Teodoras Raševskis, 165–1663 m. – Teodoras Skrockis, Šv. Rašto į lietuvių kalbą vertėjas, 1663–1666 m. – Trečiokas, 1666–1668 m. – Jokūbas Chetkauskas, 1668–1683 m. – Andriejus Puciata – Rajevskis, 1683–1686 m. – Motiejus Krasnovieckis,

1686–1688 m. – Boguslavas Rubelskis, 1688–1691 m. – J. Krapinskis

1691m. paskirtas kun. Stanislas Monkevičius, kunigavęs iki buvo išrinktas senjoru. Tada jam į pagalbą paskirtas jaunas kun. Povilas Gnotovskis.

Kunigai Švobiškyje ilgai neužsiūbūdavo, nes dvaro valdytojai kišosi į kunigų reikalus, reikalavo paklusnumo jiems. Kuris kunigas laikydavosi išvien su valdytoju, to nemėgo parapija. Panaikinus baudžiavą, Švobiškio parapijos gyvenimas pagerėjo.

Didesnė dalis dvaro žemių buvo atiduota valstiečiams, kurie dvare buvo ėję baudžiavą. Dvaro valdytojas nebeturėjo teisės kištis į parapijos ir kunigo reikalus. Parapiją administruoti pavesta kunigams. Tuo metu į Švobiškio parapiją Sinodas paskyrė jauną, veiklų kunigą *Adomą Močiulskį*. 1784 metais jo rūpesčiu buvo pastatyta nauja klebonija, sutvarkyti kiti bažnytiniai trobesiai. Bažnyčia vis dar buvo medinė, labai susenuši. 1785 metais Sinodas pašventino naujai pastatytą Biržuose medinę bažnyčią ir nusprendė imtis statyti naują bažnyčią Švobiškyje. Tam buvo paskirta 3000 auksinų, kuratorius Jonas Bukauskas turėjo prižiūrėti ir rūpintis statyba kartu su kunigu A. Močiulskiu. Jau 1786 metais pradėta ruošti statybinė medžiaga, statyta 1787–1789 metais.

Švobiškio bažnyčia buvo pašventinta 1789 m. spalio 11 d. senjoro Martyno Labovskio, dalyvaujant vicesenjorui, Papilio klebonui Aleksandrui Kopickiui, Biržų klebonui Mykolui Ceraskiui, Nem. Radviliškio klebonui Stanislovui Stankarai, teologijos kandidatui Aleksandrui Labovskiui ir kuratoriui, kuris rūpinosi statyba, Jonui Bukauskui.

1797 m. kun. Adomas Močiulskis buvo iškeltas į Kelmę, o Švobiškiui buvo duotas jaunas, ką tik įšventintas kunigu *Gabrielius Balčiauskas*, keletą metų vargonavęs Nem. Radviliškyje ir dirbęs parapijinės mokyklos vedėju Biržuose. Kun. G. Balčiauskas išbuvo visą kunigavimo laiką – 43 metus. Jis mirė 1840 metais ir yra palaidotas Švobiškio bažnyčios šventoriuje. Jo kunigavimo laikų bažnyčios stogas buvo uždengtas molinėmis čerpėmis.

Po kun. G. Balčiausko Švobiškyje 17 metų kunigavo *Aleksandras Paškevičius*. Jo laikais 1854 m. pastatyta dabartinė klebonija, o senoji kun. A. Močiulskio statyta klebonija perstatyta ir pritaikyta parapijinei mokyklai bei vargonininko butui. 1857 m. kun. A. Paškevičius mirė, palaidotas bažnyčios šventoriuje. Tais pat metais Švobiškin paskirtas prancūzų kilmės kunigas *Konstantinas Jungas (Joung)*. Po trejų metų (1860 m.) jis buvo iškeltas kitur. Vėliau šis dvasiškis dėl nerimto gyvenimo būdo buvo paš-

lintas iš kunigų luomo.

1860 metais Švobiškin buvo paskirtas kunigas *Augustas Meškauskas*, senjoro Viliaus Meškausko tėvas. Jis kunigavo 11 metų ir mirė 1871 metais, palaidotas šventoriuje.

Jam mirus keturis metus Švobiškio parapija neturėjo nuolatinio kunigo. Keletą kartų per metus atvykdavo iš Biržų parapijos kun. Konstantinas Močiulskis ar Oskaras Kurnatauskas, Nem. Radviliškio – kun. Martynas Cumftas, Papilio – kun. Andrius Kadaras.

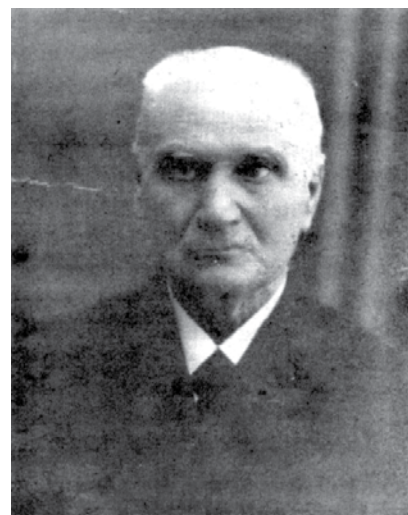
1874 m. į Švobiškį buvo paskirtas jaunas kunigas *Adolfas Neimanas*. Jis kunigavo 20 metų, o 1894 m. buvo paskirtas į Papilį. Kunigaujant A. Neimanui, Švobiškio bažnyčia įsigijo naujus vargonus, buvo pastatyta prieglauda pavargėliams.

Po kun. A. Neimano į Švobiškį atvyko jaunas, energingas, puoselėjantis lietuviybę kunigas *Jonas Šepetys*. Klebonija virto apylinkės lietuvių inteligentų susirinkimų vieta, draudžiamų lietuviškų raštų platinimo židiniu. Apie J. Šepetio kunigavimo laikus švobiškiečiai pasakoja iš kartos į kartą. Atgavus spaudos laisvę, jis redagavo ir leido pirmąjį ev. reformatų laikraštį *Pasiuntinys*. Pats rūpinosi spausdinimu, su žmona Klara (g. Wilcke) išsiuntinėdavo prenumeratoriams. Kun. J. Šepetys, po 19 darbo metų Švobiškyje, 1913 metais buvo iškeltas į Nem. Radviliškį.

Jam išsikėlus, Švobiškin paskiriamas jaunas kunigas *Adomas Šernas*, bet užėjus Pirmojo pasaulinio karo audrai, kunigas pasitraukė į Rusiją. Vokiečių okupacinės vyriausybės sprendimu, Biržų krašto parapijoms aptarnauti buvo paskirtas kunigas *Alfredas Mileris*, prieš tai buvęs Smalininkų evangelikų parapijos kunigu. Jis į Švobiškį atvykdavo kartą per du mėnesius. Konfirmantai mokytis važinėdavo į Biržus, norintys tuoktis – taip pat. 1917 metais iš Rusijos sugrįžo kun. A. Šernas, apsigyveno Papilyje, bet aptarnavo ir Švobiškio parapiją. Pasibaigus karui, 1918 m. į Švobiškį sugrįžo gen. senjoras Vilius Meškauskas. Jo rūpesčiu 1919 m. buvo sušauktas pirmasis nepriklausomos Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios Sinodas. Senjoras V. Meškauskas Švobiškyje pragyveno

Atminimo lenta kun. Konstantinui Močiulskiui Biržų bažnyčioje

Kunigas Adolfas Neimanas

Kunigas Jonas Šepetys

tik dvejus metus. Jam buvo lemta mirti toje pat parapijoje, kaip ir jo tėvui, ir būti palaidotam šalia savo tėvo, Švobiškio bažnyčios šventoriuje. Po senjoro V. Meškausko mirties, parapija net šešerius metus neturėjo nuolatinio ganytojo.

Iš Biržų, kartą per mėnesį, atvažiuodavo superintendentas kun. Povilas Jakubėnas. Jo rūpesčiu bažnyčia buvo padengta cinkuotos skardos stogu, aptvarkyta klebonija. Ir tik 1928 m. Sinodas nuolati-

Senjoras kun. Povilas Jašinskas su žmona Emilija Biržų bažnyčioje

niu kunigu parapijai paskyrė naujai iššventintą kunigą Povilą Jašinską. Jis Švobiškyje kunigavo 1928–1940 metais.

1930 m. pagyvėjo dvasinis parapijos gyvenimas, įsisteigė parapijoje jaunimo draugija, pasivadinusi *Švobiškio Evangelikų Jaunimo Draugija*, ir tik vėliau įsisteigė Lietuvos evangelikų reformatų jaunimo draugija *Radvila* (1931 m.). Švobiškėčiai prie jos prisijungė 1935 metais.

1939 m. įsisteigė Lietuvos Evangelikų moterų draugijos Švobiškio skyrius, kuriam vadovavo mokytoja, kunigo Jašinsko žmona Emilija. Šios dvi draugijos labai pagyvino parapijos gyvenimą: jaunimo – rūpinosi švietimu, o moterų – vargšais, ligoniais, bažnyčios tvarkymu, puošimu.

1940 m. aptarnauti Švobiškį Sinodas paskyrė buvusį karo kapelioną kun. Adomą Šerną, anksčiau jau tarnavusį šioje parapijoje.

Sovietmetis Švobiškiui, kaip ir daugeliui reformatų parapijų, buvo

itin sunkus: neturėjo nuolatinio kunigo. Iš pradžių, kaip į savo gimtą parapiją, važinėjo kunigas Aleksandras Balčiauskas. Jam 1952 metais mirus, motociklu – kunigas Mykolas Frankas. Šiam 1968 metais mirus, o senjorui Adomui Šernui 1964 m. atsisakius kunigystės, visas Lietuvos parapijas, taip pat ir Švobiškio, aptarnavo vienintelis reformatų dvasininkas senjoras Povilas Jašinskas. 1982 m. jam mirus, reformatų sielovada rūpinosi kun. Petras Čepas (iššventintas į kunigus 1971 m. liepos 25 d., Biržuose). Nuo 1983 metų Lietuvos reformatų parapijų aptarnavimui buvo pakviestas liuteronų kunigas Reinholdas Moras. Jis nuoširdžiai rūpinosi Švobiškio reformatų parapija, į Kapų šventes sukviesdavęs jau ir nebekunigaudamas Biržuose.

Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, atsigavo reformatų parapijos, reformatų dvasininkais iššventinti: Julius Norvilas (1989), Rimas Mika-

lauskas (1998), Kęstutis Daugirdas (1999), Tomas Šernas (2001), Tomas Sakas (2002), Sigita Laukaitytė Veinzierl (2003), Gitana Gasiūnaitė (2003), Raimondas Stankevičius (2007).

Nuo 1998 metų iki šių dienų Švobiškio reformatų parapiją administruoja dabar jau superintendentas kun. Rimas Mikalauskas.

Po Lietuvos valstybės atkūrimo, Švobiškyje pradėtos rengti pirmosios reformatų jaunimo stovyklos, keletą metų ten organizuotos konfirmantų stovyklos.

Šiandien Švobiškio evangelikų reformatų parapija nėra gausi, tačiau kasmet susirenka į didžiąsias metines šventes, o vasarą – į Kapiinių šventę paminėti, pagerbti šalia bažnyčios palaidotų protėvių bei čia tarnavusių kunigų. Parapijiečiai – esami ir buvę, kitur gyvenantys – gausiai aukoja bažnyčios remontui. Parengtas projektas ir, pateikus GAW fondo daliniam finansavimui, gauta parama.

2018 metais prasidėjo bažnyčios pastato remonto darbai: atnaujintos, nudažytos lauko sienos, pakeisti langai, suremontuota varpinė. Renkamos lėšos stogo keitimui, vidaus remontui.

„V.r.ž.“ inf.

Švobiškio bažnyčioj 2009 m., minint 220 metų sukaktį kuratorė A. Balčiauskienė su sūnum kuratorium D. Balčiausku

Pirmasis Reformatų Bažnyčios Sinodas laisvoje Lietuvoje

Gen.superintendentas
Vilhelmas Meškauskas

Kun. A. Šernas

Kun. P. Jakubėnas

Kun. K. Kurnatauskas

1918 m. lapkričio 18 d. įvyko paskutinis bendras senosios Lietuvos-Lenkijos reformatų bažnyčios *Unitas Lithuaniae* Sinodas. 1919 metais, Lenkijai užgrobus Vilnių ir Vilniaus kraštą, *Unitas Lithuaniae* suskilo į Vilniaus Sinodą ir Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčią.

1919 m. rugpjūčio 15-17 d. įvyko pirmasis Nepriklausomos Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios Sinodas Švobiškyje. Jį sukvietė iš Rusijos grįžęs ir jau sunkiai sergantis, silpnos sveikatos gen. superintendentas Vilhelmas Mykolas Meškauskas (1852–1920). Sinodui pirmininkavo kuratorius prof. Jonas Yčas (1880–1931). Buvo išrinkta pirmoji Kolegija (vėliau pervadinta – Konsistorija) Sinodo nutarimams vykdyti ir einamiems reikalams tarp Sinodų tvarkyti, prezidentu išrinktas mokytojas kuratorius Baltrus Grybė (1882– po 1931). Sinode dalyvavo, be superintendente V. Meškausko, dar 3 kunigai: Povilas Jakubėnas, Konstantinas Kurnatauskas, Adomas Šernas ir tik du kuratoriai: Jonas Yčas (istorikas) ir Jonas Dagys (bankininkas) bei 14-os parapijų atstovai.

**Lietuvos Ev. reformatų
Sinodo, 1919 m. įvykusio
Švobiškyje,**

KANONAI :

1. **Apie misiją.** Kun. A. Šernas skiriamas Salamiesčio ir Naujamiesčio, kun. dr. K. Kurnatauskas Deltuvos ir Seirijų administratorium. Ši pastaroji parapija liks kun. K. Kurnatausko globoje, kol nebus pašventintas kunigu V. Tibickas.

2. **Apie V. Tibicko pašventinimą kunigu.** Sinodas nusprendė: V. Tibicką pašventinti kunigu, o jo Ekscelenciją Vyriausiąjį Superintendentą kun. V. Meškovskį prašyti, kad atliktų pašventinimo apeigas. Sinodas nutarė: 1920 m. sausio mėn. paskirti Tibicką Seirijų parapijos klebonu.

3. **Apie Ev. reformatų Kolegijos įkūrimą.** Kadangi, lenkams Vilnių užgrobus, susisiekti su Lietuvos Ev. reformatų vykdomąja įstaiga, Vilniaus Kolegija nebegalima, Sinodas nusprendė įkurti tokią vykdomąją įstaigą – Kolegiją Biržuose. Tos kuriamosios Kolegijos nariais išrinkta: Jo Ekscelencija Vyriausiasis Superintendentas kun. V. Meškovskis – prezidentu, kun. P. Jakubėnas – viceprezidentu, nariais: mokytojas P. Šernas ir Povilas Klybas, Mokytojas Jonas Dilys – generaliu sekretoriumi, kun. A. Šernas – Kolegijos prokuratoriumi.

4. **Apie leidimą kunigams kryžių nešioti.** Tvirtai stovėdamas ant to Ev. reformatų tikėjimo pamato, kurs randa savo atspindį šiuose Kristaus Viešpaties žodžiuose *Dievas yra Dvasia, o kurie jį garbina, turi jį dvasioje ir tiesoje garbinti*, laiko viso savo krikščioniško veikimo taisykle

dvasią ir tiesą, krikščionybės gi simbolius – antraeiliais dalykais. Caro laikuose Sinodo kunigai gaudavo iš rusų valdžios, kaip dovaną aukso kryžių su *muka* ir užrašu rusų kalba ant bažnytinių rūbų nešioti. Nekurie kunigai dabar tebeturi tokius kryžius. Pripažindamas, jog tokių kryžių vartojimas nesutinka su mūsų bažnyčios tradicija, Sinodas visgi leidžia savo kunigams nešioti paprastus krikščionybės simbolį reiškiančius aukso kryžius be *mukos*. Tokie kryžiai įteikiami kunigams ordinacijos laike tos apeigos atminimui ir kaip įgytos urėdystės ženklą.

5. **Apie Sinodo sušaukimą 1920 metais.** Sekančiais 1920 metais šaukiamas Sinodas į Biržus pirmoje birželio mėnesio pusėje, dieną posėdžiui pačiai paskirti Sinodas palieka Kolegijos nuožiūrai.

Tai pirmas Lietuvos reformatų Sinodas, kurio dokumentai, priimti nutarimai surašyti lietuvių kalba, o ne lenkų, kaip iki tol buvo *Unitas Lithuaniae Bažnyčioje*.

Pirmo Sinodo nutarimai liūdni. Konstatuojama, kad parapijose visur suirimas, griuvėsiai, žmonių atšalimas, gyventojų tarpe plinta daug ligų. Nėra lėšų, maža darbininkų, neatvyko kuratoriai iš lenkų ir sovietų okupuotos Lietuvos. Kolegijai pavedama ieškoti lėšų ir pagal išgales tvarkyti evangelikų reformatų reikalus.

„V.r.ž.“ inf.

Švobiškyje – triguba evangelikų reformatų šventė

Švobiškio evangelikų reformatų bažnyčioje š.m. rugsėjo 21 d. iškilmingomis pamaldomis buvo paminėtas prieš 100 metų Švobiškyje vykęs pirmasis Nepriklausomoje Lietuvoje Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas ir Švobiškio dabartinės bažnyčios, pastatytos prieš 230 metų, pašventinimas bei superintendente kun. Raimondo Stankevičiaus, Sinodo išrinkto generaliniu superintendentu šių metų birželio mėn. Biržuose, ordinacija ir inauguracija.

Į šventę Švobiškyje suvažiavo reformatai iš visų Lietuvos reformatų parapijų, iš vietovių, kuriose nėra reformatų bažnyčių ar bendruomenių, ir net tie, kurie jau seniai *neberanda kelio į bažnyčią...*

Švobiškėčiams, gyvenantiems miestelyje ar apylinkėse, teko priimti daugybę svečių, papuošti bažnyčią, aptvarkyti šalia esančias kapines, pasirūpinti buitinais dalykais....

Į superintendente ordinacijos iškilmes atvyko Vokietijos evangeliškos bažnyčios Lipės krašto liuteronų Sinodo atstovas kun. Frankas Erichsmier'is, Lietuvos liuteronų bažnyčios atstovas kun. Juožas Mišeikis, Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos (LEBB) pastoriai Gabrielius Lukošius ir Nerijus Verdingas, beveik visi Lietuvos ev. reformatų dvasininkai.

Pamaldose dalyvavo ir Vilniaus reformatų choras *Giesmė* bei jo vadovė, Vilniaus bažnyčios vargonininkė Gražina Petrauskaitė. Chorui teko garbė pradėti pamaldų liturgiją: skambant vargonų muzikai ir giedant chorui iškilmingą giesmę *Bažnyčia pastatyta*, į bažnyčią suėjo kunigų procesija ir užėmė savo vietas presbiterijoje.

Pamaldų liturgijai vadovavo evangelikų Karo kapelionas, superintendentas kun. R. Mikalauskas, pamaldas pradėjęs 34 psalmės žodžiais *Visuomet VIEŠPATĮ garbinsiu, jo šlovė nuolat bus mano lūpose*, pasakė senjoro ordinacijai ižangos prakalbą, pasveikino surinkimą ir svečius. Buvo giedamos liturginės giesmės,

sakomos maldos, visi vienbalsiai kartoję tikėjimo CREDO žodžius.

Pamaldoms pamokslą *apie tikinčiųjų priedermes* parengė ir pasakė superintendentas kun. Tomas Šernas, pasiremdamas apaštalo Pauliaus *Laišku Titui* – vietinės bažnyčios vadovui, kvietė pagalvoti, kokią vietą mūsų gyvenime, mūsų Bažnyčioje užima Jėzus Kristus, ar mes visada remiamės jį, ar visuomet pirmenybę teikiame Jam? *Kokioje Bažnyčioje mes esame?* – klausė dvasininkas. *Mes niekada neturime užmiršti mūsų tikro poreikio visiškai priklausyti nuo Jėzaus Kristaus. Bažnyčia turi gyventi Jėzumi Kristumi* – visi, mums atrodantys svarbūs nurodymai, nutarimai yra tik nuorodos į jį – pagrindinį, – užbaigė superintendentas kun. Tomas Šernas.

Ordinacijos liturgiją kun. R. Mikalauskas pradėjo pakvietęs ordinatorius kunigus T. Šerną, F. Erichsmeier'į bei ordinantą R. Stankevičių į priekį, tardamas *Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Šv. Dvasios... Viešpaties surinkimo – Lietuvos ev. reformatų Sinodo sprendimu mes turime ordinuoti superintendentą, privalome visa tai atlikti pagal Dievo Bažnyčios tvarką. Tai mes darome girdėdami Šv. Dvasios įkvėptą mokslą, kurį mums užrašė apaštalas Paulius Laiške Titui. Šį Šv. Rašto skaitinį /Tit 1,1-9/ perskaitė vilnietis katechetas Holgeris Lahaynė.*

Superint. kun. T. Šernas surinkimo akivaizdoje perskaitė ordinuojamajam jo pareigas ir užduotis: *... turi stengtis, kad jaunimas Dievo Bažnyčios tarnystei būtų auklėjamas pagal senuosius kanonus ir Dievo Bažnyčios paprotį... ordinuosi diakonus/katechetus, kunigus-ministrus atitinkamai jų pareigoms Sinoduose Bažnyčios nutarimu pagal kanonus...*

T. Šerno pamokymus dar papildė superintendentas kun. R. Mikalauskas, išvardindamas gen. superintendentui priklausančias pareigas: *Viešpaties vardą minėdamas pradėsi Sinodus, juos maldon susirinkusius prikeldamas bei primindamas, kad susirinkę atstovai tvarkingai spręstų Bažnyčios reikalus...*

Jaudinantis buvo ordinacijos kulminacinis momentas, kada į Lipės krašto kun. Fr. Erichsmeier'io (gerai

kalbančio lietuviškai) klausimą: *ar jauti savo širdyje, kad Viešpats Dievas per savo Dvasią tave kviečia, kad šias pareigas priimtumei?*, ordinantas kun. R. Stankevičius atsakė: *jaučiu, per Dievo malonę.*

Po klausimų – atsakymų ordinatorius kun. R. Stankevičius *ką pažadėjo, patvirtino savo priesaiką prieš Dievą ir Jo surinkimą...*

Po priesaikos, du Lietuvos reformatų superintendentai ir kunigas iš Vokietijos suteikė ordinatoriui *palaiminimą rankų uždėjimu...*

Po rankų uždėjimo, buvo uždėtos superintendento regalias, visi pamaldose dalyvavę dvasininkai padavė savo *dešines, pasveikindami ir pareikšdami savo broliškumą...*

Giedant chorui 23-iają psalmę *Švelni ganytojo ranka*, kun. R. Stankevičius pakilo į sakyklą sakyti savo pirmo kaip superintendento pamokslą – prakalbos surinkimui. Savo apmąstymams jis pasirinko skaitinį iš *Laiško romiečiams* 12,3.9-10 Apie tarnavimą. Superintendantas aiškino, kad kiekvienas be išimties, kokias pareigas beužimtų ir koku laikmečiu begyventų – romiečiai, korintiečiai, biržiečiai ar vilniečiai, ar švobiškičiai, kuratoriai ar kunigai, direktoriai ar darbininkai – visi be išimties esame raginami apaštalo Pauliaus manyti apie save blaiviai, nepervertinti savo galimybių, nesipuikuoti savo pareigomis, titulaus, moksliniais ar bažnytiniais laipsniais. *Dievo akimis visi, visi be išimties, esame nusi-dėjėliai ir visi vienodai neverti Dievo malonės dovanų*, – sakė dvasininkas. Pamokslą užbaigė Dievo vyro Jozujės žodžiais, pasižadėdamas prieš surinkimą: *aš ir mano šeima tarnausime Viešpačiui.*

Po pamokslą gen. superintendentą kun. R. Stankevičių sveikino LERB konsistorijos prezidentas Nerijus Krikščikas, Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios (LELB) sveikinimą ir savo pamąstymą ordinacijos proga išsakė Biržų, Alkiškių, Žemėlio liuteronų parapijų klebonas kun. Juozas Mišeikis, Vokietijos Lipės krašto evangelikų (Reformatų ir liuteronų) Bažnyčios sveikinimus perdavė kun. Fr. Erichsmeier'is ir įteikė albumą su Lipės krašto bažnyčių vaizdais, kviesdamas išsirinkti, kurią pirmiausia norėtų aplankyti, Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos (LEBB) vadovas past. Gabrielius Lukošius, Šiaulių krašto bažnyčios vadovas past. Nerijus Verdingas, LRIK draugijos pirmininkas Donatas Balčiauskas.

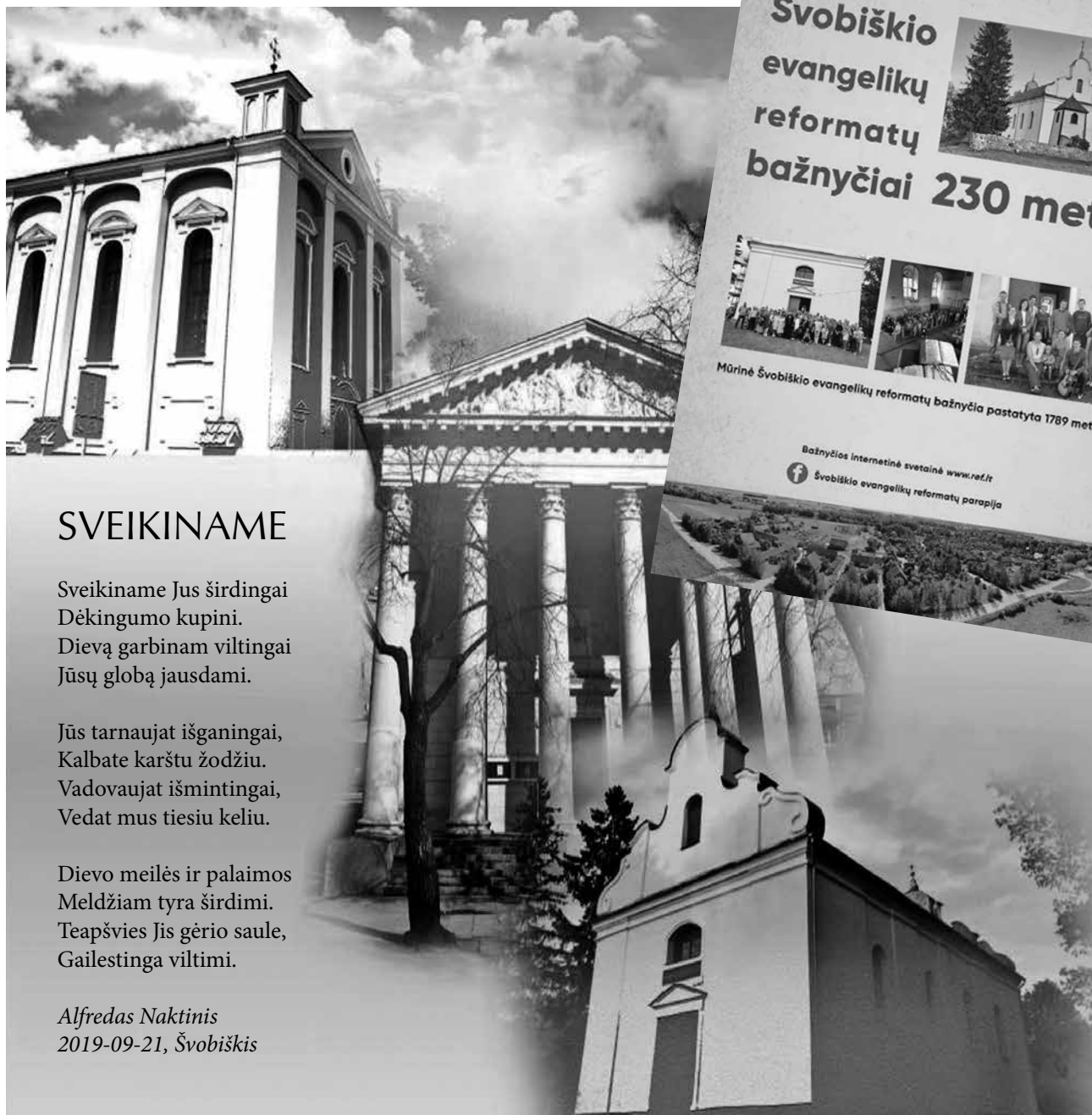
Gen. superintendentą sveikino ir linkėjimus išsakė Vilniaus reformatų parapijos pirmininko pavaduotoja dr. Austė Nakienė, Vilniaus reformatų choro *Giesmė* ir senjorų vardu – kurt. dr. Renata Bareikienė. Sveikino visų parapijų atstovai: panevėžiečiai, kauniečiai, biržiečiai, pavieniai reformatai, giminės...

Gen. superintendentas kun. R. Stankevičius *Aarono palaiminimu* baigė pamaldų liturgiją, o iškilmes giesmė *Koks didis Tu...* užbaigė *giesmietis* Valdas Striužas.

Liturgo kun. R. Mikalausko pakviesti šventės dalyviai prie bažnyčios durų įsiamžino istorinėje nuotraukoje...

O Agapės stalas vaišių turtingumu, valgių įmantrumu galėtų varžytis su profesionalų paruoštu...

Dalija Gudliauskienė
Grazinos Dagytės nuotr.

SVEIKINAME

Sveikiname Jus širdingai
Dėkingumo kupini.
Dievą garbinam viltingai
Jūsų globą jausdami.

Jūs tarnaujat išganingai,
Kalbate karštu žodžiu.
Vadovaujat išmintingai,
Vedat mus tiesiu keliu.

Dievo meilės ir palaimos
Meldžiam tyra širdimi.
Teapšvies Jis gėrio saule,
Gailestinga viltimi.

Alfredas Naktinis
2019-09-21, Švobiškis

Panevėžiečiai Švobiškyje

Panevėžiečiai Švobiškyje ne tik dalyvavo iškilmingose šventinėse pamaldose reformatų bažnyčioje, bet ir aplankė prieš keletą šimtmečių prie bažnyčios įkurtose kapinėse palaidotos ilgametės parapijos garbės seniūnės Onutės Devenytės-Šipelienės kapą. Onutė daug prisidėjo suburiant iš įvairių miestelių į Panevėžį suvažiavusius reformatus į bendruomenę. Rūpinosi parapijos reikalais iki pat išėjimo Amžinybėn 2004 m. rugpjūčio 30 dieną. Buvo palaidota savo gimtinėje – Švobiškyje, šalia tėvelių ir sesučių.

„V.r.ž.“ inf.

Reformatai ant Dubingių kalno

Dubingių piliavietėje, buvusios reformatų bažnyčios vietoje, rudens pradžioje – pirmą rugsėjo šeštadienį – reformatai renkasi Malda ir Giesme paminėti kunigaikščius Radvilas ir kitus, kurių kūnai ilsisi buvusiam šventoriuje.

Dubingiuose susitinkame draugus, gimines iš įvairių Lietuvos parapijų. Gaila, senai nebematome kėdainiečių – garbingo, gilių reformatiškų šaknų Kėdainių miesto reformatų. Pasiligojus parapijos sielai – Zelmai ir neturint nuolatinio dvasininko, neatsiranda bendruomenės vedlio, kuris suburtų, paskatintų aktyvesniam parapijiniam gyvenimui. Dabar Kėdainių dvasinę gyvenimą užgožia pasaulietinės pramogos, Reformatų bažnyčia naudojama ne visai pritinkantiems renginiams.

Šių metų rugsėjo 7 d. jau vienuoliką kartą (dešimtą kartą po iškilmingo LDK didikų Radvilų palaikų perlaidojimo) vilniečiai, biržiečiai, panevėžiečiai, kauniečiai valandėlę maldoje prisiminė ir dėkojo Viešpačiui už tuos, kurie prieš daugiau nei 400 metų padėjo žemiškuosius pamatus reformatams Lietuvoje – kunigaikščius Radvilas – didžiavyrius ir jiems nenusileidusias tikėjimo stiprume Moteris.

Pamaldas laikė trys dvasininkai: Biržų klebonas, evangelikų karo kapelionas, kun. Rimas Mikalauskas ir du vilniečiai: l. e. p. gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius bei šių metų Sinode ordinuotas ir Vilniaus klebonui Tomui Šernui padėti paskirtas katechetas Holgeris Lahaynė. Kadangi pamaldas Dubingiuose organizuoja vilniečiai, tai vadovauti liturgijai teko katech. Holgeriui. Jam buvo patikėta ir sakyti pamokslą. Pamokslininkas dėmesį sukoncentravo ne, kaip įprasta, į kunigaikščius – didžiavyrius, vaivadas, karvedžius, o į silpnąją lytį – kunigaikštę Liudviką Karoliną (1667–1695), paskutiniąją Dubingių-Biržų linijos Radvilų palikuonę, globojusią reformatus. Katechetas pabrėžė, kad *įprastai mes prisime name giminės galinguosius vyrus; Radvilų moteris, žmonos ir dukros,*

tik kartais paminimos. Tačiau evangelikai nuo seno laikosi įsitikinimo, kad bažnyčioje ir moterų balsas yra svarbus. Ir moteris įvairiais būdais tarnavo ir tebetarnauja, o jų rūpestis Bažnyčios gyvenimu, bendrai žiūrint, dažnai būna didesnis negu vyrų – ypatingai mūsų dienomis. Liudvika Karolina, nors mirė jau ir paskutiniais gyvenimo metais buvo toli nuo Lietuvos, bet ne nuo reformatų reikalų. Ji testamentu paliko lėšų parengti ir išleisti lietuviškai *Naująjį Testamentą*, nurodė iš jos dvarų teikti išlaikymą evangelikų reformatų bažnyčių kunigams ir mokytojams, rūpinosi *tikėjimo grynumu*. 1689 metais, būdama 22 metų, ji parašė Sinodui laišką, kuris, Kėdainių Sinodo (1719 m.) sprendimu, yra kasmet skaitomas, pradedant sinodų suvažiavimus. Šios tradicijos laikosi ir mūsų sinodai, šaukiami po nepriklausomybės atgavimo. Tame laiške kunigaikštė *duoda patarimus, net nurodymus Sinodui, o tai reiškia – Sinodo dalyviams dvasininkams, vyrams, – pabrėžė katechetas. Liudvikos Karolinos Radvilaitės pavyzdys padrąsina*

visas moteris, visus jaunos žmones ir neteologus reikiamu ir tinkamu momentu pasisakyti svarbiais Bažnyčios gyvenimo ir dvasinių dalykų klausimais, – sakė katech. Holgeris Lahaynė. Pabaigė pamokslą katech. H. Lahaynė raginiu, kad Lietuvos Bažnyčioje ir toliau būtų laikomasi kunigaikštės nurodymų, kad būtų skaitomas Laiškas, idant paskatintume žmones kuo stropiau studijuoti Šventąjį Raštą.

L. e. p. gen. superintendentas kun. R. Stankevičius išvardijo po buv. reformatų bažnyčios Dievo stalo vieta 2009 m. rugsėjo 5 d. sarkofage perlaidotų kunigaikščių Radvilų, jų žmonių ir vaikų vardus: LDK kanclerio, Vilniaus vaivados bei Livonijos vietininko, Liublino unijos priešininko, faktiškai nevainikuoto Lietuvos karaliaus Mikalojaus Radvilos Juodojo, jo žmonos Elžbietos Šidlovieckos-Radvilienės, LDK kanclerio, Vilniaus vaivados ir didžiojo etmono Mikalojaus Radvilos Rudojo, jo sūnaus Mikalojaus Radvilos, Mikalojaus Radvilos žmonos Elenos Hlebovičaitės, mažamečio Mikalojaus Radvilos

nukelta į 12 p. ►

(M. R. Rudojo vaikiaičio), Jonušo VI Radvilos (*Rokošininko* – liet. *Maištininko*) ir Anos Sobkovnos (Kristupo Radvilos Perkūno pirmosios žmonos).

Baigiantis pamaldoms, skelbiamų laike, kun. Rimas Mikalauskas (po *Agapės karčemoje* – Asvejės regioninio parko direkcijos patalpose) įvedė į žadamą paskaitą apie *Didžiąją Agendą* (dar kitaip vadinama *Gdansko Agenda*). Mums, Lietuvos reformatams, *Didžioji Agenda* yra vos ne mistinė... Išleista 1637 m. lenkų kalba, niekada nebuvo išversta į lietuvių, retai kas apskritai ją (o ne kopijas ar fotografuotus leidinius) yra matęs. O turėtų būti giliai išstudijuota, pritaikyta nūdienai, nes Joje surašytos pagrindinės reformatų tvarkos, disciplinos bei dvasinės tarnystės atsakomybės gairės.

Iškilingas pamaldas baigėme giesme *Dieve Tėve mielas*. Po jos – aukų rinkimas, šįkart – paminklo *Reformacijos ir lietuviškos*

raštyjos pradininkams Reformatų skvere Vilniuje statybai, ir pabaigoje – nuotrauka prie kunigaikščius Radvilas liaupsinančios atminimo plokštės, dengiančios jų palaikų palaidojimo vietą.

Po pamaldų, šalia esančiame Radvilų rūmų muziejuje, tradiciškai mūsų laukė gidė. Nors kiekvienais metais turime galimybę išgirsti apie rūmų paskirtį, žemiškąjį kunigaikščių gyvenimą, jų buitį, Barbaros Radvilaitės ten praleistas dienas po slaptųjų vedybų su Abiejų Tautų valdovu Žygimantu Augustu, bet kaskart išgirstame ir kažką naujo...

Asvejės regioninio parko direkcijos patalpose, buvusioje Dubingių karčemoje, rūpinomės *fiziniu kūnu* – vaišiname vieni kitus išmoningai paruoštais sumuštiniais, kiniais, kauniečių šakočiu, birziečių bandelėmis, pyragais ir kitais skanėstais.

Po kūniško maisto – vėl dvasinis: paskaita apie *Gdansko Agendą*, su įdomiais istoriniais-teologiniais

nukrypimais. Kun. R. Mikalauskas mintinai citavo Bibliją, rėmėsi žymiausiais Reformacijos istorikais profesoriais Deimantu Karveliu, Dainora Pociūte ir jos Reformacijos jubiliejui išleista knyga *Nematomos tikrovės šviesa*. 50 minučių istorijos-teologijos paskaita neprailgo, prikaustė tiek suaugusiųjų, tiek vaikų dėmesį.

Noriu pasakyti visiems, kurie nebuvo Dubingiuose: kasmetinės išvykos į pamaldas, skirtas prisiminti kunigaikščius Radvilas, praturtina dvasiškai, kaskart sužinome vis ką nors naujo, praplečia mūsų akiratį. Šįkart – kunigo Rimo Mikalausko paskaita apie legendinę *Didžiąją Agendą*. O išimintinas katecheto Holgerio Lahaynės pamokslas apie moterų vaidmenį Bažnyčios gyvenime, tikiuosi, bus paskata reformatėms dar nuoširdiau darbuotis bendruomenėse.

D. Gudliauskienė

Jaunos moters pamokos

Kai girdime vardą *Radvila*, pirmiausia galvojame apie žymius valstybės veikėjus ir karžygius; apie Mikalojų Radvilą Juodąjį ar jo pusbrolių Rudąjį, kurie palaidoti Dubingiuose. Atminimo plokštėje Dubingių bažnyčios vietoje šlovinama šios giminės didybė ir galybė: *vien jų vardą išgirdę tėvynės priešai sprukdavo kaip žvirbliai*. Iš tikrųjų Reformacijos gyvavimui ir Vokietijoje, ir Lietuvoje, ir kitose šalyse gyvybiškai buvo reikalinga kunigaikščių ir didikų parama bei apsauga.

Lietuvoje Biržų-Dubingių Radvilų giminės linija liko ištikima evangelikų reformatų išpažinimui. Jus minėdami, įprastai mes prisimename giminės galinguosius vyrus; Radvilų moteris, žmonos ir dukros tik kartais paminimos. Tačiau evangelikai nuo seno laikosi įsitikinimo, kad bažnyčioje ir moterų balsas yra svarbus. Ir moteris įvairiais būdais tarnavo ir tebetarnauja, o jų rūpestis Bažnyčios gyvenimu, bendrai žiūrint, dažnai būna didesnis negu vyrų – ypatingai mūsų dienomis.

Kiekvieno mūsų Bažnyčios Sinodo pradžioje, pagal senų laikų kanono nurodymą, skaitomas vienos jaunos moters – Liudvikos Karolinos Radvilaitės laiškas Lietuvos bažnyčių atstovams. *Louise Caroline Radvilaitė* gimė 1667 metais Karaliaučiuje. Jos tėvas buvo didikas Boguslavas Radvila, o senelis – Jonušas Radvila (1612–1655). Liudvika Karolina buvo paskutinioji *Biržų-Dubingių* šakos Radvilų atstovė. Todėl

verta ir ją prisiminti šioje vietoje, Dubingiuose.

Radvilaitės motina Ona Marija mirė praėjus mėnesiui po jos gimimo, tėvas – po dviejų metų. Liudvika Karolina augo Berlyne ir Karaliaučiuje. Pirmoji santuoka su Brandenburgo kurfiurstu (vok. *Kurfürst* – Šv. Romos imperijos dvasinis ar pasaulietinis kunigaikštis – „V. r. ž.“ past.) sūnumi buvo trumpa, nes vyras anksti mirė. Su antruoju vyru, Pfalco kurfiurstu Karoliu III Filipu, ji susilaukė keturių vaikų, tačiau tik viena dukra išgyveno iki pilnametystės. Pati Liudvika Karolina mirė būdama 28-erių.

Jaunoji Liudvika Karolina gyvenimą praleido Vokietijoje, bet visą laiką labai rūpinosi Lietuvos evangelikais reformatais ir Bažnyčios dvasiniu gyvenimu. Ji rėmė knygų lietuvių kalba spausdinimą, skyrė stipendijas lietuvių studentų mokymuisi Vakarų Europoje, skatino Lietuvos reformatų Bažnyčios katechetinių veiklų leidybą. Testamentu užrašė 5000 auksinų *Naujamajam Testamentui* lietuvių kalba išleisti. Iš savo dvarų pajamų suteikė išlaikymą evangelikų reformatų bažnyčioms ir mokytojams.

Mūsų skaitomą Laišką Lietuvos bažnyčiai Liudvika Karolina parašė būdama vos 22-jų metų amžiaus. Laiško pradžioje ji rašo: *Nors esu tolimos atskirta, tačiau mano širdyje vis negesta tikras uolumas ir rūpestis kuo didžiausia Dievo garbe tuose likučiuose*, t.y. Lietuvos reformatų tarpe. Niekas jos neapkalts abejingumu Bažnyčios reikalams. Kunigaikštienė buvo jauna ir veikli moteris, tad jai tikrai galime taikyti Pauliaus žodžius iš 1 Laiško Timotiejui 4,12: *Niekas tegul neniekina tavo jaunystės*.

Žinoma, Radvilaitė buvo kilminga moteris, bet ne karžygė ir ne valstybės tarnautoja. Be to, ji nebuvo nei teologė, nei dvasininkė. Būdama pasaulietė, ji duoda patarimus, net nurodymus Sinodui, o tai reiškia – Sinodo dalyviams dvasininkams, vyrams. Ji peikia kai kurių Žodžio tarnų (kunigų) pamokslavimą. Tokia

kritika bibliniai pagrįsta, nes raginimas turi veikti ne vien į vieną pusę, kai dvasininkai bara bažnyčios narius arba vyrai savo moteris. Juk ir *Naujajame Testamente* esame ne kartą raginami padrašinti, ugdyti ir mokyti *vienas kitą* (1 Tes 5,11; Kol 3,16).

Liudvikos Karolinos Radvilaitės pavyzdys padrašina visas moteris, visus jaunos žmones ir ne teologus reikiamu ir tinkamu momentu pasisakyti svarbiais Bažnyčios gyvenimo ir dvasinių dalykų klausimais. Nes Bažnyčios gerovė yra *mūsų visų* reikalas, ne vien tik ordinuotų dvasininkų; rūpestis dvasingumu ir teologija – nėra vien profesionalių tarnautojų atsakomybė.

Radvilaitės Laiškas iki šiol skaitomas Sinodo metu, nes jo turinys vis dar tebėra aktualus. Laiške ji teigia girdėjusi, kad kai kurie Lietuvos dvasininkai *pamokslus ruošia ne iš Švento Rašto žodžių, bet iš visokių politinių kalbų ir pranešimų*. Kunigaikštienėi tai labai nepatinka, nes tame ji mato norą *taikytis prie pasaulio ir jo išminties*. Paskui ji išdėsto ir savo įsitikinimą: *Norint žmones į geresnius laikus įvesti, būtina reikia jiems dėstyti tikėjimo tiesas ir Dievo Žodžiu vesti juos į amžiną gyvenimą*.

Ši jauna moteris puikiai suprato protestantų pamokslavimo esmę: būtina skelbti *Dievo Žodį* ir pamokslo metu stengtis klausytojams kuo geriau *paaiškinti Biblijos tekstų prasmę*. Mat pamokslo esmę sudaro ne gražios ar įmantrios kalbos ir net ne gilios mintys, bet vienas vienintelis klausimas: ką konkretus Biblijos tekstas sako mums, mums šiandien?

Kodėl toks siauras požiūris? Kadangi Dievas kalba mums per savo Žodį, Bibliją. Radvilaitė teisingai rašo, kad tik *Dievo Žodis* veda į *amžinąjį gyvenimą* – taigi ne mūsų pasvarstymai ar pafilosofavimai. Tad pamokslininkai privalo aiškinti Dievo Žodžius, idant žmonės juos suprastų, įtikėtų ir galėtų taikyti savo gyvenime.

Radvilaitė savo Laiške pabrėžia ir Dievo Žodžio skelbėjų išsilavinimą. Nes pamokslavimas ir visas Žodžio aiškinimas yra labai atsakingas darbas, kuris visada reikalauja daug pastangų. Todėl nei teologijos studentai, nei patyrę dvasininkai *negali nustumti į šalį*

mokslą ir knygas. Bet teologinis išsilavinimas nėra tikslas savaime. Tikslas yra kuo geriau ir suprantamiau dėti tikėjimo tiesas. Tokių tiesų sistemišką mokymą vadiname *katecheze*.

Šiame kontekste kunigaikštienė pamini tokį ypatingą Bažnyčios susirinkimą kaip *vakarinės pamaldos* – antrosios sekmadieninės pamaldos, kurių metu intensyviau dėstomos įvairios tikėjimo tiesos. Jas galima pavadinti *katechetinėmis* pamaldomis. Radvilaitė apgailestauja, kad ši reformatų tradicija neprigijo Lietuvoje ir *Katekizmo* mokymas lieka silpnas.

1719 metais, prieš 300 metų,

Provincialinis Sinodas Kėdainiuose nutarė *kuo švenčiausiai* laikytis Radvilaitės laiške išdėstytų nurodymų. Mūsų ausims tokie žodžiai skamba gal šiek tiek keistokai, tačiau tai labai geri žodžiai. Mat Liudvikos Karolinos laiško esmę sudaro Šventojo Rašto, Biblijos akcentavimas. Užrašytasis Dievo Žodis veda į išganyką, nes Jo šerdis yra pats Dievas arba Šventasis Jėzus Kristus (Apr 3,7). Vien *Jis mus išgelbsti iš nuodėmių*, Jis yra *vienintelis Gelbėtojas* (*Heidelbergo katekizmas*, 29–30). Kadangi pats Kristus yra gyvenimas (Jn 14,6), tai Jis ir mums tikrai gali suteikti amžinąjį gyvenimą.

Šiandien, prisimindami Radvilų giminę, pagalvokime ir apie paskutinąją Biržų-Dubingių linijos atstovę – Liudviką Karoliną. Gali būti, kad pati Radvilaitė norėtų ne pagarbos ar dėmesio centre atsisturti; tikriausiai ji labiau pageidautų, kad jos nurodymų Lietuvos bažnyčioje būtų laikomasi. Tad aš raginu ir toliau laikytis mūsų senojo kanono potvarkio ir skaityti Liudvikos Karolinos laišką, idant paskatintume žmones kuo stropiau studijuoti *Šventąjį Raštą*.

Katech. Holger Lahayne
2019 09 07, Dubingiai

DIDŽIOJI AGENDA

Svarbiausias Reformatų Bažnyčios administravimo ir valdymo dokumentas, dvasinės tarnystės gairės, reformatų tikėjimo išpažinimo paveldas

Didžioji arba Gdanskio Agenda (*Agenda albo Forma porządku usługi świętej, w zborach ewangelickich Koronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, 1637, Gdańsk*) atspausdinta 1637 metais Gdanske, Andriaus Hiuneheldo spaustuveje, patvirtinta Generalinių Sinodų, nuo XVII a. buvo Lenkijoje ir Lietuvoje svarbiausia evangelikų reformatų liturgine knyga, pagrindiniu Reformatų Bažnyčių administravimo ir valdymo dokumentu. Ji ne tik nustatė reformatų apeigas, bet ir dvasinės tarnystės atsakomybę. Taip pat ji yra ir tikėjimo išpažinimo paveldas.

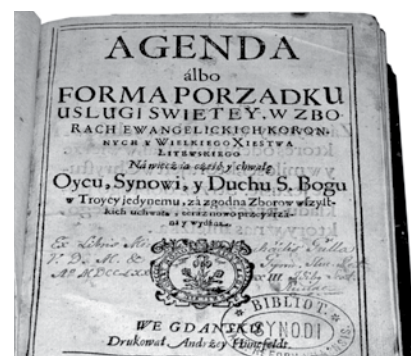
Šios knygos pagrinduose išdėstyti esminiai Bažnyčios tvarkos ir liturgijos nuostatai, gausiai iliustruoti ir paremti Šv. Rašto mokymu (citatų nuorodomis) bei senųjų krikščioniškų susirinkimų bei Bažnyčios daktarų nuostatomis. Deja, į lietuvių kalbą yra išverstos tik atskiros dalys. *Agenda* yra tapusi bibliografinė retenybė, ji nebuvo nė karto perspausdinta, neskaitant XVIII a. Karaliaučiuje atskirai išspausdintos *Agendos* liturginės dalies, vadinamos *Mažąja Agenda*, kuri sutrumpintai atkartoja *Didžiosios Agendos* teologinius dalykus, susijusius su liturgija.

Agenda trumpai apibūdina sinodų rūšis, tipus, nustatė sinodo proce-

dūrinę tvarką, jo darbo reglamentą. Didžioji Agenda aprėpė ne tik liturginę bažnyčios apeigų dalį, bet atspindėjo ir jos struktūrą, valdymo ypatumus, detalizavo dvasinių bažnyčios darbuotojų pareigynes ir jų atliekamas funkcijas Bažnyčioje, – rašoma A. Baublio Lietuvos evangelikų reformatų BAŽNYČIOS SINODAS monografijoje.

Agendą sudaro Prakalba, Liudijimas apie teisingą pamaldų pravedimą, Bažnytinis kalendorius, Liturginė ir Liturginė-administracinė dalys bei turinys.

Pirmoje dalyje pateikiamas teologinis bažnyčios dogmų ir postulatų pagrindimas, pamaldų atlikimo bendra tvarka. Išsamiai išdėstyta visų bažnyntinių apeigų liturgija: Krikštas, Padėka po gimdymo, Viešpaties Vakarienis su pasiruošimu jai ir jos priėmimo aktas, Šv. Vakarienis su teikimas ligoniui, Santuoka, žmonių, nusivylusių klaidingu krikščionių tikėjimu, priėmimo į bažnyčios narius forma, atgailaujančių priėmimas, ligonių lankymas, laidotuvių, pamaldų tvarka: sekmadieniais, paprastomis dienomis, iškilmingų švenčių dienomis, minint Šv. mergele Mariją, Šv. Apaštalus ir Kankinius, Advento pamaldas. Taip pat šioje dalyje dar buvo aiškinimų apie Didžiąją savaitę, Atgailos dieną (Lietuvos reformatų

švenčiamą Gavėnios antros savaitės trečiadienį).

Antroji dalis skirta senjorams (superintendentams) ir Dievo bažnyčios vyresniesiems. Šioje dalyje aptariami Bažnyčios valdymo ir administravimo klausimai, dvasinių bažnyčios darbuotojų – lektorių, diakonų, Dievo Žodžio ministrų (kunigų), konsenjorų, senjorų (superintendentų) ordinavimo forma ir liturgija. Sinodų rūšys ir jų vedimo tvarka. Vizitacijų parapijose, susirinkimuose tvarka ir vizitacinių pamaldų liturgija. Naujai pastatytos bažnyčios pašventinimas ir kt., disciplina – Dievo bažnyčios drausmė, mokslas apie Dangaus karalystės raktus, vieša prasikaltusių asmenų sulaikymo nuo Viešpaties Vakarienis forma, atskyrimo ir pašalinimo iš Bažnyčios formos, Santuokos skyrimo tvarka, perspėjimai dėl skyrybų ir skyrybų aktas, jo sutvirtinimas ir paskelbimas.

Naudodamasis Agenda, kunigas nuolatos įtvirtindavo ir gilindavo teologines ir praktines bažnyčios administravimo žinias, – rašoma A. Baublio monografijoje Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Sinodas.

„V.r.ž.“ inf.

I N F O R M A C I J A

Rugsėjo 3 d. gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius su LERB konsistorijos prezidentu Nerijumi Kriksčiku apsilankė Kultūros paveldo departamente, susitiko su direktoriumi Vidmantu Bezaru ir VĮ *Lietuvos paminklai* vadovu Vydmantu Drumsta dėl Vilniaus reformatų bažnyčios restauravimo nesklandumų. Tą dieną Senjorato raštinėje taip pat viešėjo Minsko reformatų parapijos pamokslininkas Alex Fralou su motina ir dar dviem parapijietėmis. Pasidžiaugė, kad, padedant užsienio partneriams, pavyko pasistatyti Minske maldos namus reformatams šalia buvusio *sodo namelio*, kuris daug metų tarnavo tikintiesiems. Naujose patalpose įrengta ne tik salė, bet ir buitinės patalpos, kambariai susitikimams.

I N F O R M A C I J A

Rugsėjo 4 d. iš Kėdainių reformatų bažnyčioje esančio kunigaikščių Radvilų mauzoliejaus restauravimui į Vilnių išvežti kunigaikščių Radvilų sarkofagai. Kėdainių krašto muziejus vykdo 2014-2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programos projektą *Kunigaikščių Radvilų paveldo Kėdainiuose ir Nesvyžiuje išsaugojimas bei pritaikymas turizmo reikmėms*. Programa siekiama stiprinti Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos ryšius įgyvendinant bendrus projektus, kurių tikslas – gerinti gyvenimo kokybę pasienio regionuose. Programos teritorija apima Alytaus, Vilniaus, Utenos, Kauno ir Panevėžio apskritys, Latgalos ir Žiemgalos regionus Latvijoje ir Vitebsko, Minsko bei Mogiliovo regionus Baltarusijoje.

I N F O R M A C I J A

Rugsėjo 6 d. Kėdainiuose Festivalio *Radviliada 2019* intencija Daugiakultūriniame centre vyko istorikų profesorių Aivo Ragauskos, Raimondos Ragauskienės ir Deimanto Karvelio diskusija *Biržų bei Dubingių Radvilų ir vokiški kraštai*, skirta 350-osioms paskutiniojo Biržų ir Dubingių šakos kunigaikščio, Kėdainių ir Biržų savininko Boguslavo Radvilos (1620–1669) mirties metinėms.

Rugsėjo 14 d. Kauno reformatų parapijos jaunimas su pagalbininkais iš LERJD *Radvilos* jaunimo, ruošė atgautosios Kauno reformatų bažnyčios *žiemų salę* – patalpą pirmame aukšte, kuri bus šiltesnė, jaukesnė ir patogesnė patekti kunigui Tomui Šernui. Parapijos vyresnieji dėkoja savanoriams už puikų darbą!

Vilniaus reformatus jau džiugina vamzdiniai vargonai!

Rugsėjo 8 d. vilniečius, atėjusius į eilines pamaldas, pasitiko tikrų vamzdinių vargonų garsai. Kiek neįprasti nuolatiniais lankytojams, įpratusiems prie elektrinių vargonėlių, kuriais grodamas vargonininkas gali reguliuoti tonaciją... Bet už tai koks diapozonas!

Džiugu pastebėti, kad šiuos kamerinius vieno manualo be pedalų portatyvinius vargonus pastatė vargonų meistras Paulas Ottas (1903-1991). Jis nuo 1930 m. dirbo Göttingene mechaninių (vamzdinių) vargonų restauratoriumi. Vėliau Ottas tapo vienu vedančiu Vargonų judėjimo atstovu, žinomu už Göttingeno ribų, bei pelnė tarptautinį pripažinimą.

1954 m. P. Ottas perstatė Göttingeno Šv. Johano bažnyčioje buvusius vargonus. Šis jo darbas davė didelį impulsą XX a. vargonų statybai.

Šio meistro 1966 metais Šv. Jakobo bažnyčioje pastatyti vargonai laikomi didžiausiu jo darbu Žemutinėje Saksonijoje. Paulo Otto mokiniai – vargonų statytojai – dėl aukšto darbo kokybės gerai žinomi Šiaurės Vokietijoje ir užsienyje.

Į Vilnių atvežti kameriniai portatyviniai vargonai yra vienos iš Lipės žemės Detmoldo miesto reformatų bažnyčių dovana. Kun. Frankas Erichsmeier'is, atsakingas už Lietuvos ir Lipės krašto Bažnyčių ryšius, pavasarį pranešė džiugią žinią apie laisvus vargonus ir pasiteiravo, ar mums jų

reikėtų, ar mes norėtume juos perimti, nes jų bažnyčia įsigijo naujus.

LERB Konsistorijoje buvo apsvarstyti keli variantai, kelios pretenduojančios Lietuvos reformatų bažnyčios, ir priimtas nutarimas, kad Vilniui jie šiuo metu labiausiai reikalingi.

Vokiečiai vargonus atvežė gabendami kitą labdarą iki Vievio, o nuo Vievio buvo parvežti Vilniaus klebono kun. Tomo Šerno automobiliu. Prieš porą metų įsigytas spec. automobilis ne tik labai palengvino kunigo keliones, bet pasitarnavo ir atgabenant vargonus!

Ačiū vokiečiams, ačiū kunigui Tomui!

„V.r.ž.“ inf.

TV laida **KELIAS**

Nuo spalio 6 dienos pradamas naujas TV laidos evangelikams *Kelias* sezonas. Laida bus dvigubai ilgesnė ir pamatysime, išgirsime kur kas daugiau įdomių pasakojimų: apie naujausius archeologinius tyrinėjimus Radvilų mauzoliejuje Kėdainiuose, pokalbių su įdomiais žmonėmis, įvairių istorijų ir daugybę kitų įdomybių.

Laida prasideda kiekvieną sekmadienį, nuo 8:00 val., per LRT PLIUS.

Ilgiau miegantiems – laidos įrašai Mediatekoje

<https://www.lrt.lt/mediateka>.

„V.r.ž.“ inf.

Nuo spalio mėnesio
ATSINAUJINUSI jau 30 MINUČIŲ
LAIDA EVANGELIKAMS

KELIAS

„LRT Plius“ kanalu
sekmadienį 8.00 val.,

Laidos redaktorius
Tomas Pavilanskas-Kalvanas,
el.p. tomaspaka@gmail.com
mob. tel. 8 676 05538

Sveikiname

*buvusių seniūnė, dailininkė MARYTĘ TREČIOKAITĘ,
rugsėjo 28 d. sulaukusių gražios Jubiliejinės datos.*

Linkime sveikatos, energijos, Dievo palaimos ir vedimo!

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnų taryba

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbynių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585

mob.tel.: +370 655 24403

Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius

tel.: +370 5 2639004

mob.tel.: +370 652 11944

www.klion.lt

Sveikiname

*parapijietę VIDĄ ŠERNAITĘ-TAMONIENĘ,
tapus prosenele!*

*Linkime Mažajai provaikaiti – Viešpaties globos,
o prosenei – ramaus džiaugsmo!*

Sveikiname

*Venskų šeimą: tėvelius DONALDĄ ir DONATĄ,
mažuosius PATRICIJĄ ir GIRIŲ,
gimus sūneliui – MAŽAJAM BROLIUKUI!*

*Aukite sveiki, laimingi ir geri! Te mūsų Dangiškasis Globėjas
pripildo Jūsų namus džiaugsmo ir ramybės!*

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnų taryba

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,

Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,

el.p. dalija.gudliauskiene@gmail.com

Parėngė Dalija Gudliauskiene,

tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino

Genovaitė Mikalajūnienė,

Damian Finer

Leidėjas:

Vilniaus ev. reformatų parapija

Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina
savo nuožiūra

9 772029 512000

Laikraštis platinamas už auką.

Leidžiamas tik iš surinktų aukų.